

De tribale deugd

Het onbegrepen ideaal

Sieme Teuling

Copyright © 2021 Sieme Teuling

Eerste druk, augustus 2021

Uitgever: 't Foarwurk

Redactie: Haags Bureau | Boekenmakers

Ontwerp omslag en binnenwerk: Haags Bureau | Boekenmakers

Beeld: Shutterstock

Druk: Pumbo.nl

ISBN 978-90-903501-2-7

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Inhoud

Inleiding	09
Realiteit	18
Metafysica	25
Rationaliteit	48
De mens	54
Feit en waarde	70
Het goede	80
Voortplanting	101
Deugden	118
Onafhankelijkheid	118
Integriteit	122
Eerlijkheid	126
Rechtvaardigheid	129
Verantwoordelijkheid	137
Productiviteit	138
Trots	142
Moed	147
Verwerping van dwang	153
Tribalisme	157
Ruil	173
Overheid	175
Nationalisme	186
Kapitalisme	197

Bedreigingen van de vrijheid	224
Risico en schade	226
Postmodern links	251
Militante verdraagzaamheid	270
Utopia	284
Resumerend	296
Appendix: conceptuele alchemie	301

Inleiding

De Amerikaanse romanschrijfster Ayn Rand heeft in de twintigste eeuw een filosofie geformuleerd die ze objectivisme noemde. Het is een op de realiteit en rede gebaseerde filosofie die alle takken van de filosofie, zoals die klassiek wordt opgedeeld, omvat. Het biedt dus een volledig wereldbeeld, een methode om kennis op te doen, een definitie van naturalistische waarden en deugden en een politieke en een esthetische leer. Nu is het zo dat deze filosofie tekortkomingen heeft die in de loop der jaren door meerdere mensen zijn opgemerkt. Het bedroevende gevolg is dat er twee manieren lijken te bestaan waarop mensen met deze tekortkomingen omgaan. Sommigen blijven de filosofie aanhangen en verdedigen haar met behulp van valse rationalisaties op de punten waar ze tekortschiet. Dit is het soort gedrag dat men ook ziet bij aanhangers van religieuze dogma's. De tweede manier lijkt op het gedrag van een puber die zijn eigen verlangens wil najagen, de gebreken van zijn ouders ontdekt en vervolgens niks wil weten van de waarden en normen die ze hem willen bijbrengen. Beide reacties zijn allesbehalve productief en zwaar teleurstellend, want het doel van Ayn Rand om een bewezen correcte morele code af te leiden van de realiteit was een nobel streven.

Nietzsche betreurde de (symbolische) dood van God namelijk terecht, niet omdat het geloof in een hoger wezen inherent nodig is, maar omdat het de moraal

van de kerk rechtvaardigde en een zingeving gaf aan het bestaan van de mens. Daarmee is niet gezegd dat deze kerkelijke moraal per definitie de standaard zou moeten zijn, maar zonder het anker van een rechtvaardiging van een moraal ligt nihilisme en relativisme op de loer.

We hebben een intuïtief gevoel bij waarom nihilisme en relativisme slecht zijn, maar daar geen filosofische onderbouwing van, tenminste niet indien we ons geen goed gearticuleerde alternatieve filosofie eigenmaken.

Sinds de verlichting hebben het communisme, het liberalisme en het fascisme zich aangediend als ideologische oplossingen voor het gat dat het wegvallen van het geloof in religie heeft veroorzaakt. Het fascisme heeft gefaald als oplossing en het communisme ook, beide met miljoenen doden tot gevolg. Het democratische liberalisme, in de vorm van klassiek liberalisme, sociale democratie of socialisme vormt, soms nog met een christelijk sausje, nu de hoofdstroming in de westerse wereld. Deze stromingen kennen echter hun eigen interne tegenstrijdigheden en bovenal fundamentele nadelen voor de mensen die er door bestuurd worden.

Het is een feit dat politiek stroomafwaarts ligt van moraal. In de tijd dat de kerk nog centraal stond, verkregen mensen de leerstellingen over goed en fout en

wat ze in hun persoonlijke leven zouden moeten naja-gen via het geloof. De kerk doceerde een bepaalde moraal, de kerkgangers adopteerde die en gaven ver-volgens de politiek vorm op basis van die moraal. Het is dus ipso facto een gegeven dat negatieve politieke effecten het gevolg zijn van een (foute) dominante moraal, die dus weer gefundeerd is op (foute) aan-namen over wat waar, en wat niet waar is. Uiteraard is het omgekeerde ook waar: een cultuur gebaseerd op een juist wereldbeeld, op basis van waarheid en de juiste waarden en normen, vormt uiteindelijk de basis voor een politiek die de mensheid ten goede komt.

Het is evident dat het objectivisme niet de dominante filosofie van de westerse wereld is geworden. Ayn Rand is in 1982 overleden. 39 jaar later, ten tijde van dit schrij-ven, is de westerse wereld bevangen door subjectivisme, en epistemologisch en moreel relativisme. Dit resul-teert in een afbraak van datzelfde westen; wie niet gelooft in absolute waarden staat namelijk uiteindelijk nergens voor, en verdedigd dus ook niets. Het is de the-sis van dit boek dat het zo is dat het objectivisme nu niet cultureel dominant is doordat het objectivisme onvolledig is – niet incorrect, maar onvolledig. Dit is alleen al evident vanwege het feit dat het voornamelijk populair is onder economen die het kapitalisme ver-dedigen, terwijl deze populariteit volledig afwezig is in het debat over sociaal-culturele waarden.

Dit boek is een poging om de ontbrekende elementen toe te voegen aan het objectivisme, waardoor het levensvatbaar zou moeten worden als sociale kracht. Als een filosofie, die ook relevant is op sociaal-culturele thema's en niet alleen wordt aangehaald door iemand die voor een vrije markt argumenteert. Dat zal in dit boek niet op een academische manier gedaan worden, met duizend voetnoten. Dit boek bevat mensentaal met mensenfouten, en de intentie is om de kernideeën, het inzicht, over te dragen en niet om iedere mogelijk tegenwerping of ieder kennisvraagstuk af te dekken. De totaliteit van de menselijke kennis en kunde, het enorme aanbod van experts dat we tegenwoordig beschikbaar hebben, maakt het ook schier onmogelijk om op ieder deelgebied van de wetenschap een onaantastbaar betoog te houden. Het is natuurlijk mogelijk om te vluchten in abstracties en vage begripsvormen, om op die manier zo breed en zo multi-interpretabel te worden dat zelfs de experts niet in staat zijn een gat te schieten in wat je zegt, maar tegelijkertijd resulteert dat in een verlies van begrijpelijkheid en eigenlijk ook een verlies in detail van wat je nu eigenlijk bedoelt. Er komen in dit boek dus onbeschaamd voorbeelden en analogieën voor, waarbij een scherpzinnig persoon vast wel allerlei tegenvoorbeelden kan verzinnen. Maar dat is irrelevant, want het gaat om de concepten en ideeën die ze proberen over te brengen.

De objectivistische filosofie wordt in het politiek spectrum voornamelijk ingedeeld op de rechterflank vanwege de steun die eruit spreekt voor het kapitalisme. Maar het expliciete atheïsme en de verwerping van altruïsme, collectivisme en het volledig afwezig zijn van het idee van familie en huwelijk zijn allemaal antithetisch aan het conservatief christelijk gedachtengoed, wat toch ook vaak als rechts gezien wordt. Het is vanzelfsprekend dat de linkse politieke vleugel zeker niet enthousiast wordt van het onbeschaamde egoïsme en laissez faire kapitalisme dat het objectivisme voorstaat. Er bestaat dus afkeer van het objectivisme vanuit zowel de linkse als de rechtse kerk. De filosofie zoals gepresenteerd in dit boek zal daar waarschijnlijk nog een groep tegenstanders aan toevoegen: de objectivisten zelf. Objectivisme is namelijk gedefinieerd als de filosofie van Ayn Rand, alles dat, en iedereen die daarvan afwijkt, wordt door hardcore randianen al snel afgewezen als niet alleen maar fout, maar zelfs als kwaadaardig. Het doel is echter niet het afwijzen, maar het uitbreiden van het objectivisme. Het principe dat een primitieve definitie van een concept niet in tegenspraak is met een meer geavanceerde definitie is ook van toepassing op het objectivisme zelf: een uitbreiding van kennis is niet in tegenspraak met al bestaande kennis. Dat is het doel en het is aan het oordeel van de lezer om te beoordelen of dit werk daarin is geslaagd.

Dit boekje bevat een uiteenzetting van de objectivistische metafysica en epistemologie, zoveel mogelijk gevat in de eigen woorden van de auteur. Dit is uiteraard alleen mogelijk met behulp van de basisstellingen die zo getrouw mogelijk worden gevolgd. Vanaf deze basis worden er echter een aantal feiten over de mens benoemd die door Rand volledig genegeerd worden. Rand gebruikte de aristotelische definitie van de mens, ‘het rationeel dier’, en was heel grondig in het benoemen van het ‘ratio’ gedeelte. Het ‘dier’ gedeelte bleef hierbij echter onderbelicht. Maar over dat diergedeelte valt vanuit de biologie en evolutieleer juist heel veel te zeggen. Het is ook vanaf dit punt in de ethische analyse dat er in dit werk additionele conclusies worden getrokken op het gebied van goed en fout, wat uiteindelijk resulteert in de introductie van een additionele deugd. Deze additionele deugd heeft ook consequenties voor de politieke conclusies die daarop volgen.

De tribale deugd neemt dus dezelfde definitie die Aristoteles gaf aan de mens, namelijk ‘het rationele dier’, maar benoemt aspecten van het dier die onderbelicht worden in het originele objectivisme, namelijk de voortplanting, hoe we in verschillende groepen leven, de evolutieleer van Charles Darwin, onze genetica, maar ook het feit dat ieder mens uniek is en dat het incorrect is om een filosofie of politiek te baseren op een al te generiek mensbeeld. Het boek neemt deze

mee in een uitbreiding van de waarden en deugden, zoals die (onder andere) benoemd zijn binnen het objectivisme. Dit zal echter niet overal aansluiten bij de humanistische hoofdstroom. Al was het maar omdat het humanisme niet zo methodisch en gedetailleerd is omschreven als het objectivisme. Maar uit de algemene teksten en de officiële internationale declaraties valt op te maken dat het de mensheid in zijn geheel als hoogste goed neemt. Daar volgt uit dat individuen zich in dienst zouden moeten stellen van de vooruitgang van de gehele mensheid. Dit is duidelijk een vorm van collectivisme. *De tribale deugd* verwerpt dit, omdat deze tekst gebaseerd is op het bevestigen van de correctheid van rationeel egoïsme en verlicht eigenbelang als de enige correcte fundering van de moraal. Het verwerpt hierbij expliciet het gelijkstellen van rationeel of verlicht eigenbelang aan een morele verplichting om je op te offeren aan het collectief. Het groepsbelang is niet altijd in overeenstemming met het eigenbelang, verlicht of niet. Het past deze principes echter toe op de biologische realiteit en op de realiteit dat mensen zich organiseren in groepen, en dat deze groepen emergente eigenschappen en belangen hebben die terug te brengen zijn op de validiteit van de eigenbelangen van de mensen die deze groepen vormen. *De tribale deugd* onderscheid hier twee fundamentele, algemene criteria voor groepsvorming, namelijk verwantschap en samenwerking, en accepteert deze

ook alle twee. *De tribale deugd* houdt dezelfde vrijheden hoog voor alle groepen, zoals die ook van toepassing zijn op individuen. Dat betekent ook dat groepen vrij moeten zijn om regels toe te passen die de groep in stand houden, en dat kan betekenen dat mensen de toegang tot groepen geweigerd kan worden, of dat zij verwijderd kunnen worden uit de groep, op basis van wat voor criteria dan ook.

Dit is duidelijk in strijd met het universele individualisme dat vanuit de verlichting dominant is geworden in de huidige westerse maatschappijen, maar *De tribale deugd* stelt dat op basis van principes die het afleidt als juist voor de mens, en op basis van argumenten die ook terug te vinden zijn in het werk van Aldous Huxley, dat dít het juiste ordeningsprincipe is. In zijn totaliteit staat *De tribale deugd* voor een wereld die radicaal veel vrijer is dan de huidige westerse cultuur toelaat – voor zowel individuen als groepen en staten. Een wereld geordend op basis van *De tribale deugd* zal een enorme pluriformiteit aan culturen (en etnische groepen) ondersteunen, en het constructief omgaan met elkaars redelijke belangen en acceptatie van andere levenswijzen mogelijk maken zonder daarmee de eigen belangen of eigen levenswijze te hoeven opofferen. Het is waarschijnlijk niet gelijk duidelijk uit deze korte introductie, maar het geldt zeker ook voor mensen die volgens socialistische, liberale of progressieve principes